

**Master's thesis Utrecht University Master's programme in
Clinical Child, Family and Education Studies**

2021-2022

Naam: Marije (MJC) Revenich

Studentennummer: 6123589

Datum: 03-05-2022

Begeleider: Monika Donker

Tweede corrector: Annabelle Christiaens

Registratienummer UU-SER: 22-0191

Samenvatting

De afgelopen jaren heeft er een zorgwekkende toename in internaliserende problemen bij adolescenten plaatsgevonden. Deze toename is zorgwekkend gezien internaliserende problemen sterk samenhangen met verschillende negatieve uitkomsten op korte en lange termijn. Om meer inzicht te krijgen in dit probleem en onderliggende mechanismes, is onderzoek van belang. In het huidige onderzoek is het mogelijke verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen van adolescenten onderzocht. Daarnaast is onderzocht of zelfwaardering van adolescenten een mediërende rol speelt in dit verband. Er zijn verschillende vragenlijsten bij ouders en adolescenten afgenomen (N = 183). De data werd afgenomen in de corona-pandemie. Dit gaf een unieke kans om dit verband in bijzondere omstandigheden te onderzoeken. Ouder-kind relatiekwaliteit werd gerapporteerd door zowel ouders (betrokkenheid) als adolescenten (steun). Vervolgens werd de mediatie-analyse tweemaal uitgevoerd om het verschil te onderzoeken tussen beide informanten. Resultaten toonden aan dat zelfwaardering het verband tussen steun (gerapporteerd door adolescenten) en internaliserende problemen volledig medieerde. Geen verband werd gevonden tussen betrokkenheid (gerapporteerd door ouders) en zelfwaardering, noch tussen betrokkenheid en internaliserende problemen. Deze resultaten toonden aan dat de ervaren ouder-kind relatie en zelfwaardering een belangrijke rol hebben in relatie tot internaliserende problemen. Gezien het gevonden verschil tussen ouder- en kindrapportages, wordt het belang van het includeren van verschillende informatiebronnen getoond. Verder onderzoek dient zich te richten op effectieve interventies ter verbetering van de ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering om de internaliserende problemen bij adolescenten zoveel mogelijk te verminderen.

Trefwoorden: ouder-kind relatiekwaliteit, steun, betrokkenheid, internaliserende problemen, adolescenten, zelfwaardering, mediatie-analyse, corona-pandemie

Abstract

In recent years, there has been a troubling increase in internalizing problems among adolescents. This increase is worrisome given that internalizing problems are strongly associated with several negative short- and long-term outcomes. To gain more insight into this problem and underlying mechanisms, research is important. The current study investigated the possible relationship between parent-child relationship quality and internalizing problems of adolescents. It was examined whether adolescent self-esteem plays a mediating role in this relationship. Several questionnaires were completed by parents and adolescents (N = 183). The data was collected during the corona pandemic. This provided a unique opportunity to examine this relationship in exceptional circumstances. Parent-child relationship quality was reported by both parents (involvement) and adolescents (support). Then the mediation analysis was conducted twice to examine the difference between the two informants. Results showed that self-esteem fully mediated the relationship between support (reported by adolescents) and internalizing problems. No association was found between involvement (reported by parents) and self-esteem, nor between involvement and internalizing problems. Given the difference found between parent and child reports, the importance of including different sources of information is shown. Furthermore, it is shown that the perceived parent-child relationship and self-esteem have an important role in relation to internalizing problems. Further research should thus focus on effective interventions to improve parent-child relationship quality and self-esteem to reduce internalizing problems in adolescents as much as possible.

Keywords: parent-child relationship quality, support, involvement, internalizing problems, adolescents, self-esteem, mediation analysis, corona pandemic.

Het verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen van adolescenten: De mediërende rol van zelfwaardering van adolescenten

Veel adolescenten krijgen te maken met internaliserende problemen waaronder angst- en depressieve stoornissen: In 2014 werd de prevalentie in Nederland geschat op 17-19% (Van Steijn et al., 2014). Uit een recent rapport van UNICEF blijkt dat internaliserende problemen onder adolescenten de afgelopen jaren zijn toegenomen, mogelijk door de omstandigheden tijdens de corona-pandemie (Sharma et al., 2021). De geschatte prevalentie van angst- en depressieve klachten nam toe tot wel 44%. Deze toename is zorgelijk. Zo kan een depressie tijdens de adolescentie leiden tot regelmatige schoolafwezigheid. Schoolafwezigheid hangt samen met verminderde leerprestaties en een moeizame vorming van relaties met leeftijdsgenoten (Hopkins et al., 2013). Angststoornissen worden in verband gebracht met de ontwikkeling van stemmingsstoornissen, verminderde schoolprestaties en middelenmisbruik (Higa-McMillan et al., 2016). Adolescenten met internaliserende problemen hebben ook op latere leeftijd een verhoogde kans op negatieve psychosociale uitkomsten, waaronder verminderde kansen op de arbeidsmarkt, eenzaamheid en een laag inkomen (Clayborne et al., 2019; Clayborne et al., 2021; Hopkins et al., 2013). Gezien de korte en lange termijn gevolgen is onderzoek naar beschermende en risicofactoren van belang, effectieve interventies kunnen worden ontwikkeld (Ngo et al., 2020). Mogelijke en belangrijke beschermende factoren tegen internaliserende problemen bij adolescenten zijn een hoge mate van zelfwaardering en hoge ouder-kind relatiekwaliteit, hierop zal het huidig onderzoek zich richten.

Relatiekwaliteit en internaliserende problemen

De adolescentie wordt gezien als een kritieke periode, waarin de eerste tekenen van psychopathologie (internaliserende problemen) zichtbaar worden (Babore et al., 2016). De ouder-kind relatiekwaliteit is een relevante factor binnen het onderzoek naar de ontwikkeling van internaliserende problemen bij adolescenten (Hannigan et al., 2018). Het gezin is namelijk een van de voornaamste contexten waarin de ontwikkeling van adolescenten plaatsvindt (Botelho Guedes et al., 2022). Tevens is aangetoond dat de kwaliteit van een ouder-kind relatie niet genetisch bepaald is, maar dat dit afhangt van de sociale interactie. Dit wijst erop dat een interventie om ouder-kind interactie te verbeteren de relatiekwaliteit positief zou kunnen beïnvloeden en internaliserende problemen kunnen worden verminderd (Hannigan et al., 2018).

Het verband tussen relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten is meermaals aangetoond in cross-sectioneel onderzoek (Branje et al., 2010; Hannigan et al.,

2018; Vélez et al., 2020). Hierbij is een belangrijke kanttekening dat ouder-kind relaties complex en veelomvattend zijn waardoor er binnen de literatuur een discrepantie in de operationalisatie van het concept bestaat (Vélez et al., 2020). Zo maakten Hannigan et al. (2018) enkel gebruik van ouder-rapportages en maten zij ouder-kind relaties aan de hand van adaptieve (nabijheid, expressie, affectie etc.) en non-adaptieve aspecten (conflict, discussies etc.). Branje et al. (2010) maakten enkel gebruik van adolescent-rapportages en ouder-kind relatiekwaliteit werd gemeten aan de hand van communicatie, vertrouwen en afstand. Vélez et al. (2020) maakten gebruik van zowel ouder- als adolescent-rapportages en maten relatiekwaliteit aan de hand van ‘*mattering*’, oftewel hoe belangrijk een adolescent zich voelt voor zijn ouder. Ondanks het concept relatiekwaliteit op verschillende manieren wordt gemeten, blijven bevindingen met betrekking tot internaliserende problemen bij adolescenten consistent. Er bestaat een samenhang tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten (e.g., Vélez et al., 2020; Yap & Jorm, 2015).

Naast robuust cross-sectioneel onderzoek, toont longitudinale onderzoek tevens significante resultaat. Branje et al. (2010) toonden aan dat waargenomen ouder-kind relatiekwaliteit significant gerelateerd is aan latere depressieve symptomen bij de adolescent (vaders $\beta = -.05, p < .001$; moeders $\beta = -.04, p < .05$). Ook van Dijk et al. (2020) toonden in een meta-analyse (115 studies, $N = 24.854$ families met adolescenten) een significant causaal verband aan tussen de ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten ($r = -.078, p < .01$). Bovenstaande coherente resultaten wijzen sterk op een direct verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen.

In het huidige onderzoek wordt relatiekwaliteit gemeten aan de hand van de concepten steun en betrokkenheid. Betrokkenheid en steun duiden een goede ouder-kind relatiekwaliteit aan (Botelho Guedes et al., 2022; Rostad & Whitaker, 2016) en zijn daarnaast gerelateerd aan positieve uitkomsten bij de adolescent waaronder een hogere mate van mentaal welzijn (Branje et al., 2002; Finkenauer et al., 2019). Zo hebben adolescenten met betrokken en ondersteunende ouders betere cognitive positieve strategieën en betere emotieregulatie, waardoor stressvolle ervaringen minder impact hebben op hun mentale gezondheid (Lippold et al., 2021).

Relatiekwaliteit en zelfwaardering

Met betrekking tot internaliserende problemen bij adolescenten is een derde factor van cruciaal belang: zelfwaardering (Erol & Orth, 2011). Zelfwaardering wordt gedefinieerd als de algemene mening die een individu over zichzelf heeft, zichzelf beoordeelt of evalueert en de waarde die het individu zichzelf toeschrijft (Fennel, 2016). Een hoge mate van

zelfwaardering is een belangrijke factor voor een goede mentale gezondheid (Szkody et al., 2021). Een lage mate van zelfwaardering wordt daarentegen geassocieerd met onder andere angst, depressie en zelfs zelfmoordgedachten (Gregg et al., 2016; Leeuwis et al., 2015). Tevens voorspelt een lage zelfwaardering op jonge leeftijd, slechte economische vooruitzichten, crimineel gedrag en een slechtere mentale en fysieke gezondheid op latere leeftijd (Trzesniewski et al., 2006). Het zelfbeeld van een individu wordt volgens het sociaal-cognitieve model beïnvloed door relaties (Locke, 1987). De theorie stelt dat eerdere ervaringen met steun individuen helpen sociale schema's te vormen over de beschikbaarheid van steun. Bijvoorbeeld dat steun van ouders altijd beschikbaar zal zijn, waardoor het individu een hoge mate van zelfwaardering kan ontwikkelen (Szkody et al., 2021).

In lijn hiermee toont coherent cross-sectioneel onderzoek een positieve samenhang tussen ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering van de adolescent (Birkeland et al., 2012; McAdams et al., 2017; Harris, 2015). Harris (2015) toonde aan dat deze resultaten consistent zijn tussen verschillende informatiebronnen: Er is een positieve correlatie gevonden tussen zelfrapportages, ouder-rapportages en observator rapportages. Birkeland et al. (2012) toonden aan dat deze correlatie op meerdere momenten tussen 14 en 23 jaar significant bleef. Ook uit een meta-analyse van Khaleque (2017), gebaseerd op 35 studies uit 16 landen ($N = 13.406$), bleek dat een lage ouder-kind relatiekwaliteit wordt geassocieerd met een lage mate van zelfwaardering van de adolescent. McAdams et al. (2017) toonden aan dat deze samenhang niet toe te schrijven is aan genetische overdracht. Dit biedt ruimte om te interveniëren in deze samenhang tussen ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering van de adolescent.

In tegenstelling tot robuuste cross-sectionele resultaten, leverden longitudinale studies geen consistente resultaten op. Harris (2015) onderzocht de relatie tussen ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering van de adolescent ($N = 1433$) en vond geen longitudinaal effect. Dit werd verklaard door het '*revisionist model*': Ouder-kind relatiekwaliteit heeft op jonge leeftijd een aantoonbare relatie met zelfwaardering van het kind. Dit heeft indirect invloed op latere zelfwaardering, echter vervaagt de aantoonbaarheid van deze relatie over de jaren heen. Zelfwaardering is gedurende de adolescentie namelijk redelijk stabiel (Birkeland et al., 2012; Erol & Orth, 2011). Het directe aantoonbare effect van ouder-kind relatiekwaliteit op zelfwaardering zou dus vervagen, wat het ontbreken van longitudinale effecten zou verklaren. Daarentegen toonden Harris en Orth (2020) in een recente meta-analyse wel een effect aan. Zij includeerden 15 longitudinale studies ($N = 27.522$) en vonden dat een goede ouder-kind relatie een significante voorspeller vormde voor een hoge mate van

zelfwaardering bij de adolescent ($\beta = .09$). Ook Moore en Shell (2017) toonden aan dat ouderlijke warmte en steun tijdens de adolescentie leidden tot een toename in zelfwaardering van de adolescent.

Al met al leverde cross-sectioneel onderzoek coherent resultaat op met betrekking tot een positieve relatie tussen ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering van de adolescent. Echter is longitudinaal onderzoek met betrekking tot dit verband niet volledig consistent.

Zelfwaardering en internaliserende problemen

Uit een groot aantal studies blijkt een sterke samenhang te zijn tussen een lage mate van zelfwaardering en de ontwikkeling van internaliserende problemen bij adolescenten (Bolognini et al., 1996; De Jong et al., 2012; Keane & Loades, 2017; Ngo et al., 2020). Dit is consistent met het *vulnerability model* van Beck (1976), dat stelt dat zelfwaardering een van de sterkste voorspellers is voor internaliserende problemen bij adolescenten. In dit model wordt een lage mate van zelfwaardering gezien als een constante persoonlijkheidsfactor, waardoor een individu aanleg heeft om sneller internaliserende problemen te ontwikkelen (In-Albon et al., 2017). Uit een meta-analyse (77 longitudinale studies) bleek dat het ‘*vulnerability model*’ significant is, $\beta = -0.16$, $p < .05$ (Sowislo & Orth, 2013). In-Albon et al. (2017) toonden aan dat zelfwaardering een betere voorspeller was voor internaliserende problemen dan coping, grootte van sociale netwerk en de impact van negatieve levensgebeurtenissen. Er werd hierbij gecontroleerd voor gender en sociaal economische status. Baeg et al. (2020) toonden recentelijk aan dat ouderlijke verwaarlozing sterk samenhangt met een lage mate van zelfwaardering bij adolescenten, wat vervolgens samenhangt met internaliserende problemen ($N = 605$). Dit wijst op zelfwaardering als mogelijke mediërende factor. Ook Szkody et al. (2021) toonden aan dat zelfwaardering van dochters medieerde tussen autoritatief ouderschap van moeders en een lagere mate van psychische problemen bij de dochters.

Integratie van bovenstaande studies wijst op een mogelijk verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit, zelfwaardering en internaliserende problemen bij adolescenten.

Huidige studie

Bovenstaande literatuur suggereert dat een goede ouder-kind relatiekwaliteit samenhangt met een hoge mate van zelfwaardering onder adolescenten. Tevens lijkt een hoge mate van zelfwaardering bij adolescenten samen te hangen met een lage mate van internaliserende problemen (Garber et al., 1997; Kamkar et al., 2012). Onderzoek gericht op verwaarlozing een autoritatief ouderschap wees op een mediërende rol van zelfwaardering (Baeg et al., 2020; Szkody et al., 2021). Verder onderzoek is nodig om zelfwaardering als

mogelijke mediator in het verwachte verband, ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten, te onderzoeken. Daarnaast is de data van dit onderzoek verzameld ten tijde van een lockdown naar aanleiding van de corona-pandemie. Dit geeft een unieke kans om dit verband omdat bijzondere omstandigheden te onderzoeken. In deze studie zal de volgende onderzoeksvraag worden getoetst: *Is er een verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten en wordt dit verband gemedieerd door zelfwaardering van adolescenten?* De daarbij behorende hypothesen zijn:

1. Er is een negatief verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten.
2. Dit verband wordt partieel gemedieerd door zelfwaardering: hoe hoger de ouder-kind relatiekwaliteit, hoe hoger de de zelfwaardering van de adolescent, hoe lager de internaliserende problemen.

Methode

Procedure

De data die is gebruikt in het huidige onderzoek is verzameld via het InTransition project. Dit project heeft adolescenten in de overgang van de basisschool naar de middelbare school gevolgd. Participanten zijn benaderd via scholen in Nederland. Er was sprake van vrijwillige en anonieme deelname. De Ethische Commissie van de faculteit Sociale Wetenschappen te Universiteit Utrecht heeft deze studie goedgekeurd. Zowel ouders als adolescenten werden elke zes maanden gevraagd om vragenlijsten in te vullen in vier meetrondes. Voor de huidige studie is de data uit de tweede meetronde gebruikt (afgenomen in het voorjaar van 2020). Er is gekozen om data uit de tweede meetronde te gebruiken omdat in deze periode de corona-pandemie de leefwereld voor adolescenten sterk vormde, veranderde en bepaalde (Imran et al., 2020), waardoor de data ook het dichtst bij de leefwereld van de adolescenten lag ten tijde van dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek was om het verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten te onderzoeken en meer inzicht te vergaren in de rol van zelfwaardering als mediator. Dit mechanisme is getoetst aan de hand van data uit één meetronde waardoor causale verbanden niet mogelijk waren.

Deelnemers

De steekproef van adolescenten ($N = 183$) bestond uit 94 meisjes (51.4%), 89 jongens (48.6%) en een van hun ouders. De leeftijd van de adolescenten varieerde tussen 10 en 12 jaar oud ($M = 11.5$, $SD = 0.4$). De leeftijd van de ouders varieerde tussen 28 en 61 jaar ($M = 44.3$, $SD = 4.9$). Het overgrote deel van de adolescenten had een Nederlandse nationaliteit

(96.7%). Dit is enigszins vergelijkbaar met de Nederlandse bevolking: In 2020 had 93.2% van de bevolking een Nederlandse nationaliteit (Centraal Bureau van de Statistiek, 2022). De ouder vragenlijsten zijn in 85% door de moeder ingevuld en in 15% van de gevallen door de vader.

Meetinstrumenten

Relatiekwaliteit

Relatiekwaliteit is gemeten aan de hand van vragenlijsten, die zijn ingevuld door de adolescent en één ouder. Uit onderzoek is gebleken dat adolescenten die internaliserende problemen ervaren een lagere relatiekwaliteit rapporteren (Branje et al., 2010). Zo beoordeelden adolescenten met depressieve symptomen hun ouders als minder warm en meer autoritair (Gerdes et al., 2007). Om te onderzoeken of er ook sprake was van dit verschil in het huidige onderzoek en om te kunnen differentiëren qua perceptie zijn beide rapportages meegenomen. De mediatie-analyse is daarom tweemaal uitgevoerd, zowel met de vragenlijst van adolescenten, als van ouders. Doordat het een bestaande dataset betreft, was er geen mogelijkheid om gebruik te maken van dezelfde vragenlijsten ingevuld door ouder als kind, waardoor er gekozen is om relatiekwaliteit te meten aan de hand van verschillende concepten (steun en betrokkenheid).

Relatiekwaliteit adolescent. Relatiekwaliteit, ervaren door adolescenten, is gemeten door de Network of Relationship Inventory (Furman & Buhrmester, 1985). Er is in dit onderzoek gebruik gemaakt van de subschaal ‘steun’. Hier is geen validatie-onderzoek van gevonden. Echter wees het huidige onderzoek op een goede interne betrouwbaarheid: Cronbach’s $\alpha = .84$. De subschaal ‘steun’ bestaat uit 7 items, gemeten op een vijfpunts-Likert schaal. De antwoordmogelijkheden variëren van 1= nooit tot 5 = heel vaak. Een voorbeelditem is: ‘Hoe vaak voel jij je bewonderd en gerespecteerd door je ouder?’.

Relatiekwaliteit ouder. Relatiekwaliteit, ervaren door ouders, is gemeten door de Alabama Parenting Questionnaire (Frick, 1991). In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de subschaal ‘betrokkenheid’. Validatie-onderzoek toonde een hoge interne betrouwbaarheid, Cronbach’s $\alpha = .86$ (Zlomke et al., 2014). Het huidige onderzoek toonde een lagere betrouwbaarheid, Cronbach’s $\alpha = .62$. Er konden geen items worden verwijderd waardoor de interne betrouwbaarheid hoger uit zou komen. Daarom is ervoor gekozen de subschaal als geheel te behouden. De subschaal ‘betrokkenheid’ bestaat uit 10 items, gemeten op een vierpunts-Likertschaal. De antwoordmogelijkheden variëren van 1= nooit, tot 4 = altijd. Een voorbeelditem is ‘U heeft een vriendschappelijk gesprek met uw kind’.

Zelfwaardering

Zelfwaardering is gemeten aan de hand van de Self-Perception profile for Adolescents (Harter, 2012). In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de subschalen ‘globale zelfwaardering’ en ‘fysieke zelfwaardering’. Er is gekozen voor deze twee subschalen, omdat deze in een eerder validatie-onderzoek het sterkst correleerden, met $r = .71$ (Harter, 2012). Globale zelfwaardering blijkt een stabiele en geleidelijk toenemende factor, ook in de adolescentie (Birkeland, 2012). Daarnaast speelt fysieke zelfwaardering een belangrijke rol voor adolescenten (e.g. Maôano et al., 2004). De interne betrouwbaarheid voor de subschaal ‘globale zelfwaardering’ uit een eerder validatie-onderzoek was goed, namelijk Cronbach’s $\alpha = .89$. Ook de betrouwbaarheid voor de subschaal ‘fysieke zelfwaardering’ bleek goed, Cronbach’s $\alpha = .89$ (Harter, 2012). In het huidige onderzoek werden beide subschalen samengevoegd tot de variabele ‘zelfwaardering’ en blijkt de schaal tevens betrouwbaar: Cronbach’s $\alpha = .88$. De subschaal ‘fysieke zelfwaardering’ bestaat uit vijf items, gemeten op een vijfpunts-Likert schaal. De antwoordmogelijkheden variëren tussen 1 = helemaal niet waar en 5 = helemaal waar. Een voorbeelditem is: ‘Ik ben best tevreden met hoe ik eruit zie’. De subschaal ‘globale zelfwaardering’ bestaat tevens uit vijf items en een voorbeelditem hiervan is ‘Ik zou vaak liever iemand anders zijn’.

Internaliserende problemen

Internaliserende problemen werden gemeten door de Revised Child Anxiety and Depression Scale (Chorpita et al., 2000). Dit is een zelfrapportage ingevuld door adolescenten. Adolescenten zijn namelijk goed in staat om hun eigen gezondheid te beoordelen (Riley, 2004). Ook kunnen op deze manier subjectieve ervaringen en gevoelens van het kind worden achterhaald die niet uit andere bronnen kunnen blijken (Chorpita et al., 2000). Tevens lijken ouders een andere mate van internaliserende problemen van hun kind te rapporteren dan de adolescenten zelf (Vélez, 2020), correlaties tussen ouder- en kindrapportages bleken klein tot gemiddeld. Alle zes de subschalen werden samengevoegd: Sociale Fobie, Gegeneraliseerde angststoornis, Paniekstoornis, Obsessieve Compulsieve stoornis, Depressieve stoornis, Verlatingsangst. Piqueras et al. (2017) hebben geconcludeerd dat deze samengevoegde schaal betrouwbaar is: Cronbach’s $\alpha = .93$ (Piqueras et al., 2017). Ook in dit onderzoek was de schaal betrouwbaar: Cronbach’s $\alpha = .95$. De schaal bestaat uit 47 items, gemeten op een vierpunts-Likert schaal. De antwoordmogelijkheden variëren van 1 = nooit, tot 4 = altijd. Een voorbeelditem hiervan is ‘Ik lig ‘s avonds in bed te piekeren’. Een hoge score op deze schaal duidt een hoge mate van internaliserende problemen aan.

Data analyse

De dataset werd geanalyseerd door middel van SPSS (versie 28). De variabelen waren van ordinaal meetniveau. De beschrijvende statistieken van de variabelen zijn bekeken aan de hand van descriptives. Om de samenhang tussen de variabelen te bekijken werd een correlatie-analyse uitgevoerd. Wegens het ordinale meetniveau van de variabelen is er gekozen dit uit te voeren aan de hand van Spearman's Rho. Vervolgens werd de mediatieanalyse uitgevoerd aan de hand van de functie PROCESS (versie 3.5). Hierbij werd de bootstrap ingesteld op 20.000 bootstrap steekproeven en de betrouwbaarheidsintervallen op 95%. De analyse is tweemaal uitgevoerd. In de eerste analyse werd steun behandeld als onafhankelijke variabele, internaliserende problemen als afhankelijke variabele en zelfwaardering als mediator. De tweede analyse had betrokkenheid als onafhankelijke variabele, internaliserende problemen als afhankelijke variabele en zelfwaardering als mediator.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

In onderstaande tabel zijn de beschrijvende statistieken van de variabelen gepresenteerd. Gemiddeld gezien rapporteren adolescenten veel ouderlijke steun, veel zelfwaardering en een lage mate van internaliserende problemen. De ouders rapporteren een gemiddelde betrokkenheid. Zelfwaardering is positief significant gecorreleerd met steun, deze correlatie is klein tot gemiddeld. Ook is zelfwaardering negatief significant gecorreleerd met internaliserende problemen, deze correlatie is gemiddeld. Dit houdt in dat dat een hoge mate van zelfwaardering significant samenhang met een hoge mate van steun en een lage mate van internaliserende problemen. Tegen de verwachting in, zijn steun en betrokkenheid niet significant gecorreleerd. Dit houdt in dat er geen samenhang is tussen de variabelen steun en betrokkenheid.

Tabel 1

Gemiddelden, Standaarddeviaties en Spearman's rho Correlaties tussen Variabelen

	<i>M (SD)</i>	1	2	3	4
1. Steun	3.86 (0.73)	-			
2. Betrokkenheid	2.87 (0.30)	.08	-		
3. Zelfwaardering	4.00 (0.65)	.21*	.05	-	
4. Internaliserende problemen	1.42 (0.33)	-.05	-.50	-.34*	-

Noot. * Correlatie is significant bij $p < .01$ (2-zijdig).

Voorafgaande analyses

Voorafgaand aan het uitvoeren van de mediatie-analyse zijn een aantal assumpties gecontroleerd. De assumptie normaalverdeling is geschonden voor de variabelen steun en internaliserende problemen. Deze schending zorgde niet voor problemen, omdat er gebruik werd gemaakt van bootstrap (20000) in de uiteindelijke analyse. Daarnaast zijn uitschieters bekeken door middel van ‘Cook’s distance’, ‘mahalanobis distance’ en ‘standardized residuals’. Er zijn drie uitschieters gevonden op de variabelen internaliserende problemen en steun. De uitschieters hadden een ‘mahalanobis distance’ hoger dan 16.27. Echter, de uitkomsten van de analyses verschilden niet significant wanneer de uitschieters uit de dataset verwijderd werden. Om deze reden is ervoor gekozen om ook deze data in het bestand te houden. Er is voldaan aan de verdere assumpties: lineariteit, homoscedasticiteit, ongecorrleerde residuen en multicollineariteit.

Steun

De mediatie-analyse toont geen significante samenhang tussen steun en internaliserende problemen, zonder de mediator zelfwaardering mee te nemen (zie fig.1), $t(181) = -1.41, p = .160$. Ten tweede blijkt steun wel positief significant samen te hangen met de mediator zelfwaardering, $t(181) = 3.52, p < .001$. Dit effect is klein tot gemiddeld, $F(2,181) = 12.38, p < .001, R^2 = .064$. Deze resultaten tonen aan dat de mate van steun 6.4% van de variatie in scores op zelfwaardering verklaarde. Tevens blijkt dat de zelfwaardering negatief significant samenhangt met internaliserende problemen, wanneer er gecontroleerd wordt voor steun, $t(180) = -6.51, p < .001$. Dit effect is gemiddeld tot groot, $F(2, 180) = 22.41, p < .001, R^2 = 0.199$. Ten slotte toont de analyse dat wanneer er werd gecontroleerd voor de mediator zelfwaardering, steun niet significant samenhangt met internaliserende problemen, $t(180) = 0.13, p = .895$. Dit wijst op een volledige mediatie. Deze resultaten worden bevestigd ($t = -3.10, p < .05$) door een Sobel test. Uit de analyse blijkt dus dat de samenhang tussen ouderlijke steun en internaliserende problemen bij adolescenten volledig wordt gemedieerd door zelfwaardering van de adolescent.

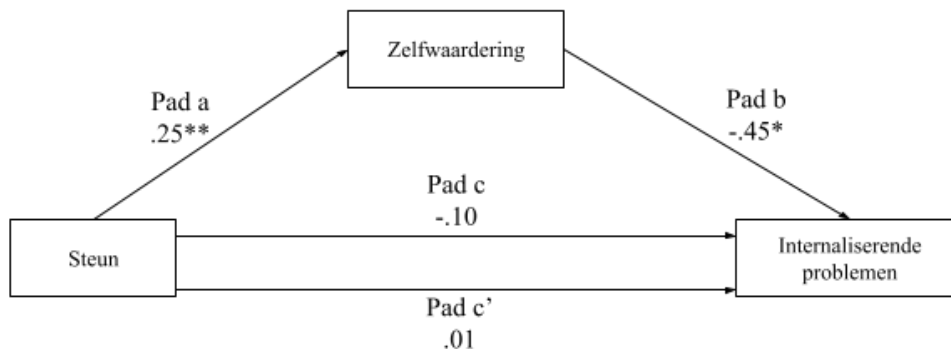
Betrokkenheid

Vervolgens is dezelfde analyse uitgevoerd met betrokkenheid als onafhankelijke variabele. Hierbij blijkt dat er geen significant effect is van betrokkenheid op internaliserende problemen zonder de mediator zelfwaardering te includeren (fig. 2), $t(181) = -1.44, p = .152$. Tevens blijkt betrokkenheid niet-significant als voorspeller voor de mediator zelfwaardering, $t(181) = 0.59, p = .558$. Vervolgens blijkt dat zelfwaardering significant samenhangt met internaliserende problemen, wanneer er gecontroleerd wordt voor betrokkenheid, $t(180) = -6.66, p < .001$. Dit effect is gemiddeld tot groot, $F(2,180) = 23.47, p < .001, R^2 = .210$. Ten

slotte tonen de resultaten dat wanneer er wordt gecontroleerd voor de mediator zelfwaardering, betrokkenheid alsnog geen significante voorspeller is voor internaliserende problemen van de adolescent, $t(180) = -1.31, p = .191$. Een Sobel test bevestigt deze resultaten ($t = -0.06, p = .590$). Er is dus geen sprake van een (gemedieerd) verband tussen ouderlijke betrokkenheid en internaliserende problemen bij adolescenten.

Figuur 1

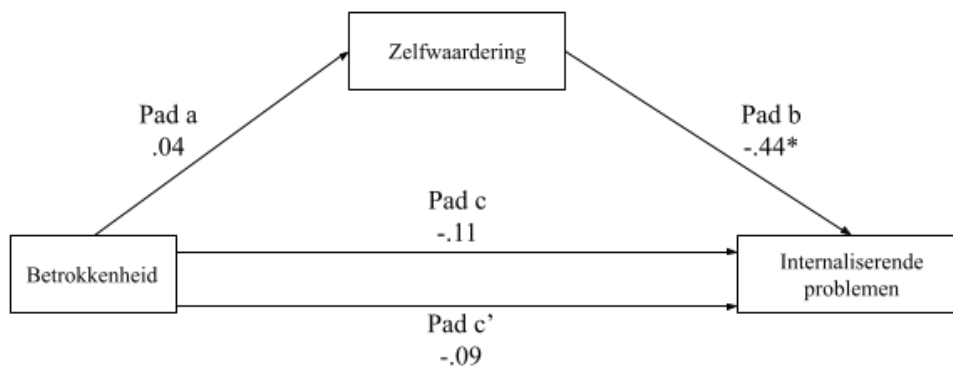
Gestandaardiseerde Regressie-Coëfficiënten voor Mediatie Model met Steun

Noot. * $p < .001$ ** $p < .05$

Figuur 2

Gestandaardiseerde Regressie-Coëfficiënten voor Mediatie Model met Betrokkenheid

Noot. * $p < .001$ ** $p < .05$

Discussie

Het doel van deze studie was om te onderzoeken of ouder-kind relatiekwaliteit samenhang met internaliserende problemen bij adolescenten en of zelfwaardering van de adolescent deze relatie medieerde. Meer kennis over dit mechanisme kan ingezet worden om de prevalentie van internaliserende problemen te verlagen.

Tegen de verwachting in is er geen direct verband gevonden tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten. Zowel steun als betrokkenheid hingen niet significant samen met internaliserende problemen. Dit resultaat is

opvallend, aangezien eerder onderzoek wel een effect van ouder-kind relatiekwaliteit op internaliserende problemen bij adolescenten aantoonde (e.g. Branje et al., 2010; Hannigan et al., 2018; Vélez et al., 2020). Dit onverwachte resultaat kan mogelijk verklaard worden doordat de data van het huidige onderzoek is verzameld tijdens de corona-pandemie. De corona-pandemie heeft namelijk gezorgd voor een verhoogde mate van stress bij het overgrote deel van de bevolking (Qiu et al., 2020). Zoals uit eerder onderzoek bleek, kan een goede ouder-kind relatie als beschermende factor werken tegen stress en internaliserende problemen bij adolescenten (Lippold et al., 2021). Echter is inmiddels ook gebleken dat het emotionele klimaat in gezinnen afvlakte tijdens de corona-pandemie (Donker et al., 2021). Dit betekent dat steun en betrokkenheid mogelijk ook zijn afgevlakt, waardoor het significante verband tussen de ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen bij adolescenten is uitgebleven.

Het verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering van de adolescent was gedeeltelijk zoals verwacht. Ouder-kind relatiekwaliteit is gemeten door de begrippen steun en betrokkenheid, deze hingen echter niet significant samen. Deze concepten blijken dan ook anders in relatie te staan tot zelfwaardering van de adolescent. Er is zoals verwacht een significant positief verband tussen steun en zelfwaardering aangetoond. Daarentegen is geen significant verband gevonden tussen betrokkenheid en zelfwaardering. Dit wijst op een verschil in perceptie: De perceptie van de adolescent lijkt meer samen te hangen met de ontwikkeling van diens zelfwaardering dan de perceptie van de ouder. Dit is in lijn met het onderzoek van Mastrotheodoros et al. (2019). Zij wezen uit dat in de vroege adolescentie de opvattingen over het ouderschap nog sterk uit elkaar lopen tussen ouders en adolescenten. Naarmate adolescenten ouder worden, komen de perspectieven meer op een lijn te liggen met de ouder (Mastrotheodoros et al., 2019). Wanneer dit onderzoek nogmaals wordt uitgevoerd in latere adolescentie-perioden, zullen de adolescent-rapportages waarschijnlijk meer in lijn zijn met de ouderrapportages. Echter kan het niet significante verband tussen betrokkenheid en zelfwaardering ook een andere een methodologische verklaring hebben: de schaal betrokkenheid had een lage betrouwbaarheid.

Tenslotte is, in lijn met de verwachtingen, aangetoond dat er een significant negatief verband is tussen zelfwaardering en internaliserende problemen bij adolescenten. Al met al bleek het verband tussen steun en internaliserende problemen volledig gemedieerd te worden door zelfwaardering, in plaats van de verwachte partiële mediatie. Voor het model met betrokkenheid als onafhankelijke variabele is er geen verband aangetoond.

In dit onderzoek was sprake van sterke punten en limitaties. Een sterk punt van het onderzoek was het includeren van verschillende informatiebronnen: Zowel ouders als adolescenten hebben de ouder-kind relatiekwaliteit gerapporteerd, waardoor het mogelijk werd om te differentiëren tussen verschillende percepties. Dit leek bijzonder van belang aangezien eerdere literatuur uitwees dat adolescenten met internaliserende problemen hun relaties lager beoordelen (e.g. Branje et al., 2010). Zoals eerder genoemd hingen de rapportages inderdaad niet significant samen. Echter hebben adolescenten de ouder-kind relatiekwaliteit juist hoger beoordeeld dan de ouder in het huidige onderzoek. Dit onderschrijft het belang om onderscheid te blijven maken tussen informanten. Een ander sterk punt was de representatieve steekproef: Het aantal jongens en meisjes was redelijk gelijk en was de verdeling van nationaliteit redelijk representatief voor de bevolking van Nederland. Dit draagt positief bij aan de externe validiteit.

Dit onderzoek bevatte ook limitaties. Zo zijn er in het huidige onderzoek geen covariaten meegenomen, terwijl persoonskenmerken zoals gender en leeftijd resultaten kunnen beïnvloeden (Taylor et al., 2020). Zo toonden Gutman & Codiroli-McMaster (2020) aan dat er enkel voor meisjes een toenemend risico in de adolescentie is op internaliserende problemen. Door deze groepen samen te nemen in het huidige onderzoek, zijn de resultaten mogelijk minder groot. Tevens was ondanks het doel om de resultaten zo dicht mogelijk aan te laten sluiten bij de leefwereld van de adolescenten, de situatie omtrent corona veranderd tijdens het afronden van dit onderzoek: er zijn geen restricties meer. Hierdoor zijn de resultaten minder representatief voor de huidige leefwereld van de adolescenten. Desalniettemin suggereren de resultaten dat zelfwaardering van adolescenten een belangrijke rol speelt in het verband tussen ouder-kind relatiekwaliteit en internaliserende problemen. Er wordt aangeraden om dit verband verder te onderzoeken in een samenleving zonder corona restricties.

Naast bovengenoemde aanbeveling voor vervolgonderzoek, wordt aangeraden om in de klinische praktijk in te zetten op vroege interventie om zelfwaardering te versterken en de ouder-kind relatiekwaliteit te ondersteunen. Zoals eerder genoemd is de ouder-kind relatie niet genetisch bepaald is maar afhankelijk van sociale interactie (Hannigan et al., 2018). Een interventie kan dus effectief zijn ter verbetering van de ouder-kind relatiekwaliteit. Tevens bovengenoemd, is zelfwaardering al redelijk stabiel in de adolescentie (Erol & Orth, 2011). Eerder interveniëren lijkt daarom het meest passend: De negatieve gevolgen van een lage zelfwaardering op latere leeftijd kunnen dan zoveel mogelijk worden beperkt (e.g. Trzesniewski et al., 2006). Daarnaast hebben ouders op jonge leeftijd nog een aantoonbare

relatie met de zelfwaardering van het kind (Harris, 2015). Een voorbeeld van een effectieve interventie ter verbetering van zelfwaardering is het Treasure File Plan (Iwahori et al., 2022). Deze interventie bleek effectief voor basisschoolkinderen met lage en gemiddelde zelfwaardering (Iwahori et al, 2022). Er bestaan hiernaast weinig evidence-based interventies en geen meta-analyses om effecten te kunnen vergelijken (Iwahori et al., 2022). Dit onderstreept het belang om onderzoek te richten op effectieve interventies omtrent zelfwaardering.

Concluderend toonde dit onderzoek het belang van ouder-kind relatiekwaliteit en zelfwaardering van adolescenten in relatie tot internaliserende problemen. Zelfwaardering bleek het verband tussen ervaren steun en internaliserende problemen volledig te mediëren. Er is geen verband gevonden tussen betrokkenheid en zelfwaardering, noch tussen betrokkenheid en internaliserende problemen. Er wordt aangeraden om toekomstig onderzoek te richten op zelfwaardering als mediator in het onderzochte verband in een samenleving zonder restricties. Daarnaast is het van belang om meer effectieve interventies te ontwikkelen voor zelfwaardering gezien de sterke samenhang met internaliserende problemen.

Literatuur

- Babore, A., Trumello, C., Candelori, C., Paciello, M., & Cerniglia, L. (2016). Depressive symptoms, self-esteem and perceived parent–child relationship in early adolescence. *Frontiers in Psychology, 7*, 982. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00982>
- Baeg, S., Lee, B., & Park, H. J. (2020). The effect of supervisory neglect on adolescent peer victimization: Mediating role of self-esteem and internalizing problems. *Children and Youth Services Review, 111*, 0190-7409. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104839>
- Beck, A.T. (1976). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. International Universities Press. <https://doi.org/10.1192/S0007125000214918>
- Birkeland, M. S., Melkevik, O., Holsen, I., & Wold, B. (2012). Trajectories of global self-esteem development during adolescence. *Journal of Adolescence, 35*(1), 43-54. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.06.006>
- Branje, S. J., Hale, W. W., Frijns, T., & Meeus, W. H. (2010). Longitudinal associations between perceived parent-child relationship quality and depressive symptoms in adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology, 38*(6), 751-763. <https://doi.org/10.1007/s10802-010-9401-6>
- Branje, S. J., Van Aken, M. A. G., & Van Lieshout, C. F. M. (2002). Relational support in families with adolescents. *Journal of Family Psychology, 16*(3), 351–362. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.16.3.351>
- Bolognini, M., Plancherel, B., Bettschart, W., & Halfon, O. (1996). Self-esteem and mental health in early adolescence: Development and gender differences. *Journal of Adolescence, 19*(3), 233-245. <https://doi.org/10.1006/jado.1996.0022>

- Botelho Guedes, F., Cerqueira, A., Gaspar, S., Gaspar, T., Moreno, C., & Gaspar de Matos, M. (2022). Family environment and Portuguese adolescents: Impact on quality of life and well-being. *Children*, 9(2), 200. <https://doi.org/10.3390/children9020200>
- Centraal Bureau voor Statistiek. (2022, 23 maart) *Bevolking; geslacht, leeftijd en nationaliteit op 1 januari* <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03743/table?fromstatweb>
- Clayborne, Z. M., Kingsbury, M., Sampasa-Kinyaga, H., Sikora, L., Lalande, K. M., & Colman, I. (2021). Parenting practices in childhood and depression, anxiety, and internalizing symptoms in adolescence: a systematic review. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 56(4), 619-638. <https://doi.org/10.1007/s00127-020-1956-z>
- Clayborne, Z. M., Varin, M., & Colman, I. (2019). Systematic review and meta-analysis: Adolescent depression and long-term psychosocial outcomes. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 58(1), 72-79. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2018.07.896>
- Chorpita, B. F., Yim, L., Moffitt, C., Umemoto, L. A., & Francis, S. E. (2000). Assessment of symptoms of DSM-IV anxiety and depression in children: A revised child anxiety and depression scale. *Behaviour Research and Therapy*, 38(8), 835-855. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(99\)00130-8](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(99)00130-8)
- De Jong, P. J., Sportel, B. E., De Hullu, E., & Nauta, M. H. (2012). Co-occurrence of social anxiety and depression symptoms in adolescence: Differential links with implicit and explicit self-esteem?. *Psychological Medicine*, 42(3), 475-484. <https://doi.org/10.1017/S0033291711001358>
- Donker, M. H., Mastrotheodoros, S., & Branje, S. (2021). Development of parent-adolescent relationships during the COVID-19 pandemic: The role of stress and coping. *Developmental Psychology*, 57(10), 1611–1622. <https://doi.org/10.1037/dev0001212>

- Erol, R. Y., & Orth, U. (2011). Self-esteem development from age 14 to 30 years: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology, 101*(3), 607. <https://doi.org/10.1037/a0024299>
- Fennell, M. (2016). *Overcoming low self-esteem: A self-help guide using cognitive behavioural techniques*. Hachette UK.
- Finkenauer, C., Willems, Y. E., Weise, M., & Bartels, M. (2019). The social context of adolescent relationships. In T. Burns & F. Gottschalk (Eds.), *Educating 21st century children: Emotional well-being in the digital age*. OECD.
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology, 21*(1016). <https://doi.org/10.1037/0012-1649.85.500.75>
- Frick, P. J. (1991). The Alabama parenting questionnaire: Unpublished rating scale. *New Orleans: University of New Orleans: Department of Psychology*.
- Gerdes, A. C., Hoza, B., Arnold, L. E., Hinshaw, S. P., Wells, K. C., Hechtman, L., ... & Wigal, T. (2007). Child and parent predictors of perceptions of parent-child relationship quality. *Journal of Attention Disorders, 11*(1), 37-48. <https://doi.org/10.1177/1087054706295664>
- Gregg, D. H., Somers, C. L., Pernice-Duca, F., & Van Dale, K. G. (2016). Teasing experiences and risk-taking: Sex and self-esteem as moderator and mediator. *Journal of School Violence, 15*, 365–385. <https://doi.org/10.1080/15388220.2015.1054935>
- Gutman, L. M., & Codioli-McMaster, N. (2020). Gendered pathways of internalizing problems from early childhood to adolescence and associated adolescent outcomes. *Journal of abnormal child psychology, 48*(5), 703-718. <https://doi.org/10.1007/s10802-020-00623-w>

- Hannigan, L. J., Rijdsdijk, F. V., Ganiban, J. M., Reiss, D., Spotts, E. L., Neiderhiser, J. M., ... & Eley, T. C. (2018). Shared genetic influences do not explain the association between parent–offspring relationship quality and offspring internalizing problems: Results from a Children-of-Twins study. *Psychological Medicine*, *48*(4), 592-603. <https://doi.org/10.1017/S0033291717001908>
- Harris, M. A., Gruenenfelder-Steiger, A. E., Ferrer, E., Donnellan, M. B., Allemand, M., Fend, H., ... & Trzesniewski, K. H. (2015). Do parents foster self-esteem? Testing the prospective impact of parent closeness on adolescent self-esteem. *Child Development*, *86*(4), 995-1013. <https://doi.org/10.1111/cdev.12356>
- Harris, M. A., & Orth, U. (2020). The link between self-esteem and social relationships: A meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, *119*(6), 1459. <https://dx.doi.org/10.1037/pspp0000265>
- Harter, S. (2012). Self-perception profile for adolescents: Manual and questionnaires. *Denver, CO: Univeristy of Denver, Department of Psychology.*
- Higa-McMillan, C. K., Francis, S. E., Rith-Najarian, L., & Chorpita, B. F. (2016). Evidence base update: 50 years of research on treatment for child and adolescent anxiety. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *45*(2), 91-113. <https://doi.org/10.1080/15374416.2015.1046177>
- Hopkins, J., Lavigne, J. V., Gouze, K. R., LeBailly, S. A., and Bryant, F. B. (2013). Multi-domain models of risk factors for depression and anxiety symptoms in preschoolers: Evidence for common and specific factors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *41*(5), 705–722. <https://doi.org/10.1007/s10802-013-9723-2>
- In-Albon, T., Meyer, A. H., Metzke, C. W., & Steinhausen, H. C. (2017). A cross-lag panel analysis of low self-esteem as a predictor of adolescent internalizing symptoms in a

- prospective longitudinal study. *Child Psychiatry & Human Development*, 48(3), 411-422. <https://doi.org/10.1007/s10578-016-0668-x>
- Iwahori, M., Oshiyama, C., & Matsuzaki, H. (2022). A quasi-experimental controlled study of a school-based mental health programme to improve the self-esteem of primary school children. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9(1), 1-10. <https://doi.org/10.1057/s41599-022-01156-x>
- Khaleque, A. (2017). Perceived parental hostility and aggression, and children's psychological maladjustment, and negative personality dispositions: A meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 26(4), 977-988. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0637-9>
- Keane, L., & Loades, M. (2017). Low self-esteem and internalizing disorders in young people - A systematic review. *Child and Adolescent Mental Health*, 22(1), 4-15. <https://doi.org/10.1111/camh.12204>
- Leeuwis, F. H., Koot, H. M., Creemers, D. H., & Van Lier, P. A. (2015). Implicit and explicit self-esteem discrepancies, victimization and the development of late childhood internalizing problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43(5), 909-919. <https://doi.org/10.1007/s10802-014-9959-5>
- Lippold, M. A., Hussong, A., Fosco, G., & Ram, N. (2021). Youth internalizing problems and changes in parent-child relationships across early adolescence: Lability and developmental trends. *The Journal of Early Adolescence*, 41(3), 472-497. <https://doi.org/10.1177/0272431620931196>
- Locke, E. A. (1987). *Social foundations of thought and action: A social-cognitive view*.
- Mastrotheodoros, S., Van Der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H., & Branje, S. J. (2019). Coming closer in adolescence: Convergence in mother, father, and adolescent reports

- of parenting. *Journal of Research on Adolescence*, 29(4), 846-862. <https://doi.org/10.1111/jora.12417>
- McAdams, T. A., Rijdsdijk, F. V., Narusyte, J., Ganiban, J. M., Reiss, D., Spotts, E., ... & Eley, T. C. (2017). Associations between the parent–child relationship and adolescent self-worth: A genetically informed study of twin parents and their adolescent children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(1), 46-54. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12600>
- Maôano, C., Ninot, G., & Bilard, J. (2004). Age and gender effects on global self-esteem and physical self-perception in adolescents. *European Physical Education Review*, 10(1), 53-69. <https://doi.org/10.1177/1356336X04040621>
- Moore II, L. E., & Shell, M. D. (2017). The effects of parental support and self-esteem on internalizing symptoms in emerging adulthood. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 22(2). <https://doi.org/10.24839/2325-7342.JN22.2.131>
- Ngo, H., VanderLaan, D. P., & Aitken, M. (2020). Self-esteem, symptom severity, and treatment response in adolescents with internalizing problems. *Journal of Affective Disorders*, 273, 183-191. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.04.045>
- Piqueras, J. A., Martín-Vivar, M., Sandin, B., San Luis, C., & Pineda, D. (2017). The Revised Child Anxiety and Depression Scale: A systematic review and reliability generalization meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 218(1), 153-169. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.04.022>
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: Implications and policy recommendations. *General Psychiatry*, 33(2), 19–21. <https://doi.org/10.1136/gpsych2020-10021>

- Riley, A. W. (2004). Evidence that school-age children can self-report on their health. *Ambulatory Pediatrics*, 4(4), 371-376. <https://doi.org/10.1367/A03-178R.1>
- Rostad, W. L., & Whitaker, D. J. (2016). The association between reflective functioning and parent–child relationship quality. *Journal of Child and Family Studies*, 25(7), 2164-2177. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0388-7>
- Sharma, M., Idele, P., Manzini, A., Aladro, C. P., Ipince, A., Olsson, G., ... & Anthony, D. (2021). Life in lockdown: Child and adolescent mental health and well-being in the time of COVID-19. *UNICEF*.
- Szkody, E., Steele, E. H., & McKinney, C. (2021). Effects of parenting styles on psychological problems by self-esteem and gender differences. *Journal of Family Issues*, 42(9), 1931-1954. <https://doi.org/10.1177/0192513X20958445>
- Sowislo, J. F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 139(1), 213–240. <https://doi.org/10.1037/a0028931>
- Taylor, S., Landry, C. A., Paluszek, M. M., Fergus, T. A., McKay, D., & Asmundson, G. J. G. (2020). COVID stress syndrome: Concept, structure, and correlates. *Depression and Anxiety*, 37(8), 706–714. <https://doi.org/10.1002/da.23071>
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., Moffitt, T. E., Robins, R. W., Poulton, R., & Caspi, A. (2006). Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behavior, and limited economic prospects during adulthood. *Developmental Psychology*, 42(2), 381–390. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.2.381>
- Van Dijk, R., Van Der Valk, I. E., Deković, M., & Branje, S. (2020). A meta-analysis on interparental conflict, parenting, and child adjustment in divorced families: Examining mediation using meta-analytic structural equation models. *Clinical Psychology Review*, 79, 101861. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101861>

- Van Steijn, L., de Winter, A. F., & Reijneveld, S. A. (2014). Stabiliteit en verandering van psychosociale gezondheid en leefstijl bij adolescenten en mogelijkheden voor interventies. *Bouwstenen voor het Extra Contactmoment Adolescenten. Groningen: UMCG, Rijksuniversiteit Groningen.*
- Vélez, C. E., Braver, S. L., Cookston, J. T., Fabricius, W. V., & Parke, R. D. (2020). Does mattering to parents matter to adolescent mental health?: A psychometric analysis. *Family Relations*, 69(1), 180-194. <https://doi.org/10.1111/fare.12396>
- Yap, M. B. H., & Jorm, A. F. (2015). Parental factors associated with childhood anxiety, depression, and internalizing problems: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 175, 424-440. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2015.01.050>
- Zlomke, K. R., Lamport, D., Bauman, S., Garland, B., & Talbot, B. (2014). Parenting adolescents: Examining the factor structure of the Alabama Parenting Questionnaire for adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 23(8), 1484-1490. <https://doi.org/10.1007/s10826-013->